

СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

CONTENT OF MANAGEMENT OF INVESTMENT ATTRACTION OF THE ENTERPRISE

Соболева Г.Г.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри

економіки, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

У статті досліджено теоретичні питання формування інвестиційної привабливості підприємства. Проаналізовано підходи до тлумачення поняття «інвестиційна привабливість підприємства». Розглянуто методи реалізації інвестиційного потенціалу підприємства. Основою для рішення інвестора про вкладення коштів є висока інвестиційна привабливість, тому тема статті надзвичайно актуальна.

Ключові слова: інвестиції, інвестор, методики оцінювання, фінансовий стан, управління прибутком підприємства, фактори впливу на інвестиційну привабливість, конкурентоспроможність, інвестиційний ризик.

В статье исследованы теоретические вопросы формирования инвестиционной привлекательности предприятия. Проанализированы подходы к толкованию понятия «инвестиционная привлекательность предприятия». Рассмотрены методы реализации инвестиционного потенциала предприятия. Основой для решения инвестора о вложении средств является высокая инвестиционная привлекательность, поэтому тема статьи чрезвычайно актуальна.

Ключевые слова: инвестиции, инвестор, методики оценивания, финансовое состояние, управление прибылью предприятия, факторы влияния на инвестиционную привлекательность, конкурентоспособность, инвестиционный риск.

The theoretical questions of formation of investment attractiveness of the enterprise are investigated. Approaches to the interpretation of the concept of "investment attractiveness of the enterprise". Consider the methods of realizing investment potential of the enterprise. The basis for an investor's decision to invest is high investment attractiveness, so the subject matter of the article is extremely relevant.

Key words: investments, investor, estimation methods, financial condition, company profit management, factors of influence on investment attractiveness, competitiveness, investment risk.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку економіки України та її структурної перебудови особливе значення має оновлення виробничого потенціалу підприємств. Необхідною передумовою його прискорення та забезпечення сталого й конкурентоспроможного функціонування і розвитку підприємств є достатність інвестиційних ресурсів та можливість їх залучення з урахуванням інвестиційної привабливості підприємств.

Інвестиційна привабливість підприємства є об'єктом управління, керуючи яким, можна залучати інвестиційні ресурси для інноваційного розвитку підприємства в необхідних обсягах та на прийнятних умовах. Часто привабливість вітчизняних підприємств для інвесторів в економіці невисока через низьку конкурентоспроможність українських товаровиробників на зовнішньому та внутрішньому ринках. Однак навіть неприбуткові

та неконкурентоспроможні українські підприємства можуть бути привабливими як для вітчизняних, так і для іноземних суб'єктів інвестування за умов упровадження інновацій та за наявності перспектив довгострокового розвитку [1, с. 13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі досі не вироблений єдиний підхід до визначення сутності поняття «інвестиційна привабливість», а також її взаємозв'язків з конкурентоспроможністю підприємства та його сталим розвитком. Підприємство має максимально підвищувати свою інвестиційну привабливість для того, щоб інвестор вклав гроші саме в його проект, тому дефініція поняття «інвестиційна привабливість» має суттєве значення під час активізації інвестиційного процесу, а більш повне його розуміння дасть змогу прискорити процес залучення іноземних інвестицій в українські підприємства.

Думки науковців щодо визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства» представлені в табл. 1.

Отже, розглянувши весь спектр підходів до тлумачення сутності інвестиційної привабливості підприємства, можемо стверджувати, що в літературі існує чимало позицій щодо розуміння цього поняття. Така багатоваріантність у трактуванні інвестиційної привабливості підприємства надалі ускладнює її діагностику, оскільки різне змістове наповнення категорії зумовлює різні підходи до її оцінювання та ідентифікації. Також необхідно враховувати низку неформалізованих показників, а саме економіко-географічне положення, галузеву приналежність, платоспроможність і ліквідність, інтелектуальний капітал підприємства, лояльність клієнтів, вартість бренда, положення на ринку, конкурентоспроможність підприємства, збалансованість контрольних карт, оборотність капіталу, фінансову стійкість підприємства, прибутковість діяльності, структуру активів та капіталу [2, с. 14].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Формування інвестиційної привабливості підприємства має особливе значення, оскільки вона необхідна для забезпечення конкурентоспроможності продукції та підвищення її якості, структурної перебудови виробництва, створення необхідної сировинної бази для ефективного функціонування підприємств, вирішення соціальних проблем, забезпечення ефективного функціонування підприємств, їх стабільного стану. Отже, інвестиції використовуються для досягнення подальшого розширення та розвитку виробництва, відновлення основних виробничих фондів, підвищення технічного рівня праці та виробництва тощо.

Найсуттєвіше на формування рівня інвестиційної привабливості підприємства впливають підвищення ефективності використання основних фондів на підприємстві, поліпшення якості управління кредиторською та дебіторською заборгованістю, зростання ефективності використання оборотних коштів, удосконалення управління прибутком підприємства, вжиття маркетингових заходів та управління якістю, підвищення ефективності управління ціноутворенням на продукцію підприємства, зростання ефективності діяльності підприємства за рахунок впровадження екологічно безпечного обладнання, налагодження та якості діяльності внутрішнього аудиту [3, с. 24].

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є дослідження теоретичного питання формування інвестиційної привабливості підприємства, аналіз підходів до тлумачення поняття «інвестиційна привабливість підприємства», розгляд методів реалізації інвестиційного потенціалу підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними етапами формування інвестиційної привабливості підприємства є визначення факторів впливу на неї та їх класифікація, що сприяє кращому та більш повному розумінню самої сутності інвестиційної привабливості. До факторів впливу можна зарахувати фактори загальної дії та фактори регіональної (територіальної) дії. До факторів загальної дії належать:

- 1) соціально-економічні (загальний розвиток галузей економіки, розвиток фінансово-кредитної системи, функціонування фондового ринку, рівень інфляції);
- 2) політичні (політична ситуація у країні, нормативно-правова база в галузі інвестування).

Таблиця 1

Підходи до тлумачення поняття «інвестиційна привабливість підприємства»

Автор	Визначення інвестиційної привабливості
Л.М. Алексєнко	Узагальнена характеристика переваг та недоліків окремих суб'єктів інвестування з точки зору конкретного інвестора згідно зі сформованими ним критеріями.
О.А. Верзаков	Оціночна характеристика стану підприємства, що задовольняє вимоги інвестора та переконує його в доцільності вкладання коштів в цей об'єкт.
Н.П. Макарий	Справедлива кількісна та якісна характеристика зовнішнього та внутрішнього середовища об'єкта.
С.Ф. Покропивний	Інтегрована фінансово-економічна оцінка тієї чи іншої фірми як потенційного об'єкта інвестування.
Н.С. Краснокутська	Сукупність економіко-психологічних характеристик його діяльності, які задовольняють вимоги інвестора.
В.А. Машкін	Наявність таких умов інвестування, які впливають на переваги інвестора у виборі того чи іншого об'єкта інвестування.
В.О. Носова	Узагальнена характеристика переваг і недоліків об'єкта інвестування.
Н.Ю. Трясціна	Комплекс показників діяльності підприємства, який визначає для інвестора галузь переважних значень інвестиційної поведінки.
М.А. Бабушкін	Стан організації, за якого у потенційного власника капіталу (інвестора, кредитора, лізингодавця тощо) виникає бажання піти на певний ризик та забезпечити притік інвестицій у монетарній та (або) немонетарній формі.
В.Г. Федоренко	«Економічний паспорт» підприємства, який містить дані про нього та його діяльність.

Підприємствам варто звернути увагу на ефективність капіталовкладень та фінансове оздоровлення. Від фінансового стану суб'єкта господарювання безпосередньо залежить рішення інвестора про доцільність вкладення коштів. Також варто сформувані всі можливі ресурси, інакше кажучи, інвестиційний потенціал, котрий дає змогу проводити та реалізовувати ефективну інвестиційну діяльність. Підприємствам слід проводити періодичні маркетингові дослідження та вивчати ефективність використання інвестиційних ресурсів за попередні періоди, виявляти відповідні недоліки та здійснювати корегування використання ресурсів у поточному періоді. Це пов'язане з тим, що потенційних інвесторів також цікавлять вищезазначені аспекти в контексті інвестицій.

Інвестиційна привабливість підприємства також залежить від розроблення чіткої стратегії, яка пов'язана як з реалізацією в перспективі його інвестиційного потенціалу, так і із забезпеченням дотримання положень загальної стратегії фінансово-економічного розвитку та головних цілей функціонування підприємства. Вона повинна формуватися, орієнтуючись на наявні та потенційні фінансові, організаційні, кадрові, технологічні, сировинні, енергетичні та інші ресурси, які є в розпорядженні підприємства та можуть бути залучені на вигідних для нього умовах. Розроблення та реалізація інвестиційної стратегії підприємств полягає насамперед у формуванні довгострокових цілей, пов'язаних з реалізацією мети діяльності підприємства як з точки зору суспільства, так і з точки зору підприємства, що полягає в отриманні доходу.

Як зазначалося вище, інвестиційна привабливість підприємства повинна формуватися на декількох рівнях, а саме на рівнях держави, регіону, галузі та безпосередньо самого підприємства. Виявлення рівнів інвестиційної привабливості підприємства значною мірою полегшує виявлення факторів та резервів її підвищення. Підвищенню інвестиційної привабливості можна сприяти з двох боків. Перший передбачає сприяння з боку держави та міжнародних

організацій. Це сприяння спрямоване на зміну показників, які характеризують привабливість держави, регіонів та галузей. Другий передбачає сприяння з боку підприємства, яке прямо впливати може лише на власну привабливість. Отже, формування та підвищення інвестиційної привабливості підприємства визначаються на державному, регіональному та галузевому рівнях, рівні конкретного підприємства.

Для адекватного оцінювання рівня інвестиційної привабливості конкретного підприємства необхідно враховувати всі елементи, що впливають на той чи інший рівень. Так, на державний рівень формування інвестиційної привабливості підприємства мають вплив політико-правове, економічне та соціально-культурне середовище. Характеризуючи ці елементи, зазначаємо, що стабільність політичної ситуації впливає на стабільність економічного життя, робить країну привабливою для інвестицій, а політична нестабільність призводить до відтоку капіталу, «розумової» еліти за кордон.

Варто зазначити, що для інвестора привабливими є ті галузі, в яких наявна велика швидкість обігу капіталу, відповідно, можна отримати велику віддачу на вкладений капітал, маючи невисокий рівень рентабельності продукції. Галузі, в яких повільно обертається капітал, повинні мати високий рівень рентабельності продукції для того, щоби мати змогу забезпечити необхідну норму доходу на авансований капітал. Серед елементів, що суттєво впливають на інвестиційну привабливість на рівні окремого підприємства, разом з фінансовими показниками особливо слід відзначити значення форми власності, до якої належать підприємства, що формують характерні риси діяльності підприємства на ринку. Найбільш розвинутими як у світовій, так і в українській економіці є акціонерні товариства, переваги яких привели до формування окремої групи показників інвестиційної привабливості, а саме групи потенціалу акцій, що базується на співвідношенні особливо важливих параметрів для інвестора, таких як обсяг отриманого прибутку, частка дивіден-

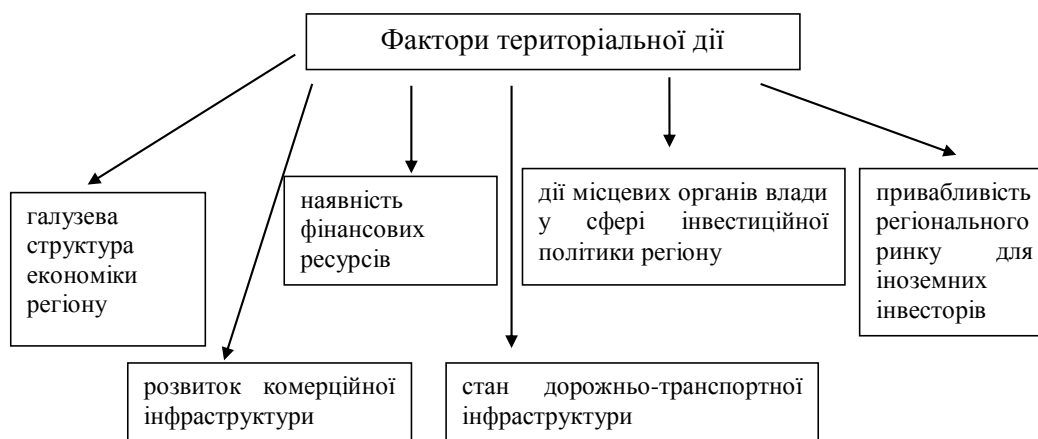

Рис. 1. Фактори територіальної дії [4]

дів, що сплачується з нього, вартість статутного фонду потенційного підприємства-реципієнта. Також важливими є стиль управління, особистість керівників (топ-менеджменту), що здійснюють управління підприємством і які мають дуже великий вплив на формування його привабливості. Особливістю цього фактору, як і попереднього, є важкість кількісного вимірювання його впливу на потенційну ефективність капіталовкладення, на відміну від фінансових показників [1].

Необхідно відзначити, що тільки поєднання зусиль держави та окремих підприємств на різних щаблях формування інвестиційної привабливості дасть змогу українській економіці перебороти низку проблем та здійснити залучення необхідного обсягу коштів для ефективного проведення реформ і прибуткової діяльності суб'єктів господарювання. Активізація інвестиційних процесів в Україні є можливою за умов розроблення відповідних механізмів управління інвестиційною привабливістю суб'єктів господарювання, що є можливим за врахування всіх факторів, що впливають на її рівень як ззовні, тобто з боку держави, регіону та галузі, так і зсередини, тобто з боку самого підприємства.

З інвестиційною привабливістю досить сильно пов'язані такі поняття.

1) Інвестиційний потенціал суб'єкта господарювання, тобто сукупність фінансово-економічних ресурсів, які можуть бути залучені за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування та чинників, що створюють необхідні умови для забезпечення бажаного рівня його інвестиційної активності, оптимального використання цих ресурсів з метою досягнення стабільного фінансово-економічного функціонування цього суб'єкта господарювання та зростання ефективності його діяльності [5, с. 188].

Реалізація інвестиційного потенціалу передбачає дотримання підприємством таких умов:

– наявність власного капіталу, якого достатньо для виконання умов ліквідності та фінансової стійкості;

– наявність ефективної системи управління фінансами (зокрема, ризиками), що забезпечує прогнозованість поточного та майбутнього фінансового стану;

– можливості залучення капіталу в обсязі, необхідному для реалізації ефективних інвестиційних проектів;

– рентабельність вкладеного капіталу [6, с. 78].

2) Інвестиційна активність суб'єкта господарювання, тобто інтенсивність залучення довгострокових інвестицій у капітал підприємства.

3) Інвестиційний ризик суб'єкта господарювання, тобто ймовірність неповної реалізації його інвестиційного потенціалу, наслідок дії об'єктивних несприятливих умов інвестиційної діяльності, що формують вірогідність фінансових втрат доходу від інвестицій або зменшення капіталу.

Огляд спеціальної літератури з питань фінансового та інвестиційного менеджменту дав змогу виділити такі види інвестиційної привабливості (табл. 2).

Висновки. Проаналізувавши вищесказане, можемо зробити висновок, що інвестиційну привабливість підприємства доцільно розглядати як комплексну характеристику підприємства, яка дає підстави для перемоги в конкурентній боротьбі за інвестиційні ресурси на ринку на засадах врахування інтересів інвесторів. Вона повинна формуватися на декількох щаблях, а саме рівнях держави, регіону, галузі та самого підприємства. Існує безліч факторів, котрі впливають на інвестиційну привабливість. За допомогою оцінювання та аналізування інвестиційної привабливості можна виявити недоліки діяльності підприємства та усунути їх, а також розробити інвестиційну політику підприємства.

Таблиця 2

Види інвестиційної привабливості [7]

Критерій	Вид
За рівнями оцінювання інвестиційної привабливості	– Інвестиційна привабливість макрорівня (інвестиційна привабливість держави, регіону, галузі); – інвестиційна привабливість мікрорівня (інвестиційна привабливість сфери діяльності об'єкта інвестування, підприємства).
За факторами формування інвестиційної привабливості	– Абсолютна (інвестиційна привабливість, за якої між об'єктом інвестування та інвестором не існує ніяких перешкод); – відносна (інвестиційна привабливість, за якої між об'єктом інвестування та інвестором існують певні групи перешкод).
За періодом оцінювання	– Перспективна (інвестиційна привабливість підприємства можлива в майбутніх періодах за умови дотримання певних умов); – поточна (інвестиційна привабливість на даний момент часу (період оцінювання)); – потенційна (передбачає оцінювання з метою прогнозування інвестиційної привабливості на майбутнє).
За специфікою галузі	– Інвестиційна привабливість машинобудівних, авіаційних, транспортних підприємств; – інвестиційна привабливість будівельних компаній, торговельних підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гребенюк Н.О. Інвестиційна привабливість: сутність та засоби покращення. Інвестиції: практика та досвід, 2012. № 12. С. 12–17.
2. Бриль К.Г. Визначення складових механізму підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Інвестиції: практика і досвід, 2010. № 24. С. 12–15.
3. Катан Л.І. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства. Финансовые рынки и ценные бумаги, 2010. № 17. С. 23–25.
4. Бутинко В.В. Інвестиційна привабливість підприємств: економічний зміст та дефініції. Агросвіт, 2013. № 9. С. 61–64.
5. Єпіфанов А.О., Дехтяр Н.А., Мельник Т.М. та ін. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання: монографія / за ред. А.О. Єпіфанова. Суми: УАБС НБУ, 2007. 286 с.
6. Бутов А.М. Методичні основи оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Сталий розвиток економіки, 2012. № 6 (16). С. 77–81.
7. Боярко І.М. Оцінка інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання. Актуальні проблеми економіки, 2008. № 7. С. 90–99.